POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 61 • Maribor, torek, dne 5. julija 1938 • Leto XIII

Neodvisnost in svoboda naših strokovnih organizacij

Objavili smo izvajanja s. Krekića na mednarodni konferenci dela v Ženevi, ki jih je podal v imenu vseh na konferenci zastopanih delavskih skupin.

V razpravi je govoril minister Cvetković in rekel, da v naši deželi vlada popolna svoboda strokovnega gibanja. Vlada pa ne more v teh organizacijah dopuščati politiziranja ter bo v svobodnih volitvah preizkusila, katera grupacija je najbolj reprezentativna.

Oglasilo se je še več govornikov vladnih, delavskih in delodajalskih iz najuglednejših držav in se čudili, da pride tako vprašanje v razpravo. Vsi zastopniki držav, delodajalcev in delavcev so bili mnenja, da je koalicijska svoboda delavcev in delodajalcev, svoboda mišljenja, tiska in besede povsem samoobsebi umljiva stvar. Povsod so za sodelovanje med svobodnimi delavskimi in delodajalskimi organizacijami. Sporazumevanje se ne tiče vlad, le posredujejo lahko blagohotno, če je treba. Govorniki so povdarili še eno važno načelo, da namreč ni zdravo za napredek, če se vlade vmešavajo v delovanje, v sodelovanje in sporazumevanja med organizacije, ker s tem omejujejo osebno svobodo in človeško dostojanstvo ljudi. To načelo je povdaril bivši angleški minister, katoliški duhovnik, Brown.

Angleški delodajalski zastopnik je izjavil, da tam smatrajo strokovno organiziranje za sestavni del osebne svobode državljanov. Zakonodaja se tam naslanja na podporo in sodelovanje organizacij delavcev in delodajalcev. — Noben zakon se ne uveljavi prej, preden se je razpravljalo o njem s svobodnimi organizacijami.

Skoraj isto je povedala Perkinsova (Zed. države), ki je priznala, da je socialni napredek tam zasluga svobode koalicije, to je strokovnih organizacij, da je socialni napredek tako velik. Delavske in delodajalske organizacije so popolnoma svobodne in nikomur ne pride na misel, da bi se vtikal v njih delovanje.

Tudi vse druge izjave so bile podane v tem duhu, ene celo prav precizno.

Končno je izrekel svoje mnenje ravnatelj mednarodnega urada dela Butler, ki je pritrdil izraženim načelom. — Zahtevamo svobodo za vse organizacije, je rekel. Svobodne naj bodo od vseh zunanjih vplivov in upravljajo naj jih izključno samo njih člani. — To so glavni predpogoji, ki veljajo za formiranje delavskih kakor delodajalskih organizacij po vsem svetu. Tu ne more biti privilegijev. Tako mora delati Mednarodni urad dela.

Iz teh kratkih navedb je razvidno, da je princip svobode in demokracije edino načelo napredka in civilizacije. In, če še omenimo izjavo francoskega delodajalskega zastopnika, ki je rekel »s svojimi diktatorskimi ukrepi v ustavi in s svojo zakonodajo nam Nemčija in Italija ne moreta služiti za zgled«, smo stvar dovolj pojasnili.

Zmede glede Španije

Zadnje dni je bila zopet napetost. Francovi avioni dalje bombardirajo nezaščitena mesta in trgovske ladje tujih držav. Ogorčenje je nastalo zaradi tega zlasti tudi v angleških konservativnih vrstah. Debata v spodnji zbornici o bombardiranju angleških ladij je bila prav vroča. Major Atlee, šef delavske stranke in vse opozicije je obtožil Chamberlaina, da je pripravljen žrtvovati angleške interese, samo da Franco zmaga. Ko je Chamberlain odgovarjal Atleeju, je bil prekinjan z žvižganjem in grajo. Publika je kričala: »Franco ubija britske mornarje!« Vladna večina, ki običajno šteje 240 glasov, je štela končno le 134 glasov. Iz tega torej jasno izhaja, da so tudi mnogi konservativci — proti Chamberlainovi vladi, to je, proti njegovi politiki glede španskega vprašanja.

Inozemsko časopisje pravi, da je Chamberlain povedal v svojem govoru, da je 40 milijonov funtov (okoli 9 milijard dinarjev) britskega kapitala investiranega na nacionalističnem ozemlju. To je eden njegovih argumentov, s katerim je hotel zavrniti inicijativo, da bi se podvzeli gospodarski in politični ukrepi proti generalu Francu.

Tak je bil položaj 23. junija zvečer. Med tem se je poleg te nezadovoljnosti ne samo v opoziciji, marveč tudi v vladni stranki, pojavil še nov moment prav velike važnosti: Barcelonska vlada je naznanila angleški in francoski vladi, da bo na bombardiranje nezavarovanih mest odgovorila z bombardiranjem sovražnih mest. Ne želi bombardirati civilno prebivalstvo v Španiji, marveč bodo nje zračni napadi naperjeni proti bazam, iz katerih prihajajo napadalci. Čim je to obvestilo prišlo, takoj sta Pariz in London intervenirala v Barceloni, da odvrneta republikansko vlado od takega koraka, ki bi utegnil dovesti do oboroženega spopada tudi izven območja španske vojne. Neglede na to, ali je barcelonska vlada mislila na bombardiranje italijanskih in nemških mest ali pa italijanskih baz na španskem otoku Majorki, sigurno je, veli inozemski tisk, da bi simpatizeri Francove Španije na tak ukrep republikanske Španije odgovorili s protiukrepi. Če bi bila grožnja barcelonske vlade izvršena porti Italiji in Nemčiji, ti sili ne bi bili reagirali po diplomatični poti, marveč s topovi, pravi »Giornale d' Italija« ter dodaja, da bi vsak poizkus napada na mesta, brodove ali karkoli drugega, kar pripada Italiji ali Nemčiji, bilo smatrati kot odkrito izzivanje.

Pariški tisk, med tem, odobrava stališče republikanske vlade, toda naglaša željo Francije in Anglije, da ne bi se zapletle v vojno.

Leon Blum pravi v »Populairu« med drugim naslednje:

»Prav razumljiv je postopek republikancev! Kakor je razumljiva žalostna potreba, ki jo čutijo, da odkrijejo prave udeležence, da udarijo končno po pravih krivcih! Kar se mene tiče, vse to razumem, toda jaz obenem odločno izjavljam, da razumem istotako tudi stališče, ki sta ga v odgovoru na to zavzeli francoska in angleška vlada.«

Blum misli stališče, ki ga francoski in angleški vladi prisoja pariški informativni tisk, ki trdi, da Francija in Anglija ne bi v nobenem primeru dopustili, da bi se ju zapletlo v spopad.

Blum nato zaključuje:

»Francija in Velika Britanija morata že uvideti, da samo s tem že prevzemata nove obveze napram španskim republikancem. Katere obveze? Predvsem, da z večjo avtoriteto in zaupanjem delujeta na to, da se končno napravi konec strahotam bombardiranja na civilno prebivalstvo. Potem obvezo, da se španskih republikancev ne podredi še večji strogosti in krivici, da jim se ne odteguje vseh normalnih sredstev za boj na njih lastni zemlji proti nasprotnikom, ki jih imajo pred seboj.

Dokler, torej, zavzema tako stališče francosko javno mišljenje in dokler se bo angleška vlada marljivo pogajala z Rimom, Barcelono, Parizom in Burgosom, dotlej seveda bodo nacionalisti ponovno bombardirali britske ladje, kar vzbuja v Angliji še večjo nezadovoljnost.«

Po »R. N.«, B.

Francoski komunisti proti vladi

Francoska zbornica je šla na dopust. Daladierova vlada pa je prej dobila pooblastilo, da z naredbami izvede finančne in gospodarske ukrepe.

Socialisti in komunisti so bili proti počitnicam zbornice zlasti zaradi položaja v Španiji. Vlada je s tem preprečila v zbornici razpravo o Španiji, ki jo je načel desničarski Flandin.

Daladier je poslal zbornico domov še pred socialističnim kongresom v Royanu, ker je vedel, da bo kongres ostro obsojal njegovo politiko. Tudi komunisti so na svojih strankarskih konferencah nastopili proti vladi, toda ne v smislu socialistov, ki zahtevajo, da se izpopolni program ljudske fronte, marveč so razpravljali o tem, ali naj vstopijo v vlado ali ne.

Komunistično taktiko je razumeti tako, da uvedejo posebno akcijo glede vstopa v vlado in sprejema odgovornosti v njej. V nasprotnem primeru bi bili prisiljeni nastopiti proti Daladierovi vladi, ker ne vrši programa ljudske fronte ter se ne more več smatrati za vlado ljudske fronte.

Tajnik stranke Thores je izjavil, da so komunisti pripravljeni sodelovati v vladi in da se zavedajo odgovornosti, ki jo prevzamejo s tem. Če bi ta njih apel za vstop v Daladierovo vlado ne imel uspeha, bodo odkrito nastopili proti vladi in bodo v bodoče preprečili vsako vladno kombinacijo, v kateri ne bi mogli sami aktivno sodelovati.

Japonski imperializem

Japonska vendarle, kakor poroča Havas, išče posredovalce za sklenitev miru s Kitajsko.

Japonska zahteva, da pristopi Kitajska protikomunističnemu bloku, ustanovitev gospodarskega bloka Japonska—Kitajska—Mandžurija, da sme Japonska imeti v različnih kitajskih krajih svojo vojaško posadko in plačilo vojne odškodnine.

Tak mir bi pomenil zmago Japonske in delitev kitajske oblasti.

Dr. Vl. Maček le pojde v Beograd?

Na zadnjih razgovorih v Zagrebu in Beogradu je opozicija ugotovila, da ni več ne političnih in ne tehničnih ovir, da ne bi dr. Vl. Maček obiskal združeno opozicijo v Beogradu.

Obisk se izvrši, če ne bo izprememb, okoli 20. julija t. l.

Beograjska združena opozicija pripravlja večjo politično akcijo, o kateri bodo govorili tudi ob obisku drja Mačka v Beogradu.

Sporazum med Francijo in Turčijo

Nov člen verige med vzhodom in zahodom Evrope

Francija in Turčija sta sklenili pogodbo, ki se tiče predvsem Sandžaka in ureditve tamkajšnjih razmer (Aleksandrete). Pogodba se tiče tudi morske ožine Dardanel, in sicer se dovoli Rusiji, da sme pluti s svojimi vojnimi ladjami skozi ožino.

Pogodba je zgodovinske važnosti, ker zasigura obenem mir v severovzhodnem Jadranskem morju, ter zagotovi v tem ozemlju vpliv zahodne demokracije, ki je zadnja leta skoraj padla zaradi svoje neaktivnosti. Problem Dardanel je objekt stoletnih bojev, zlasti predvojne Rusije.

Manjšinjska pogajanja na Češoslovaškem

Predsednik vlade dr. Hodža nadaljuje pogajanja z manjšinami.

Krkonoški Nemci postajajo odporni in odklanjajo deloma manjšinjski štatut vlade, ki je zasnovan na teritorialna področja z najširšo samoupravo. Nemci hočejo imeti nacionalno avtonomijo in samoupravo, torej parcelacijo republike.

Vlada na take zahteve ne more pristati, ker bi taka avtonomija izmuznila manjšine skupni republikanski oblasti.

Upati pa je, da bodo Nemci popustili, če ne bodo imeli kje nepoklicano protekcijo proti interesom republike.

Parlament se bo sestal še tekom julija meseca.

Manifestacija poljskih žena za demokracijo

Poljske žene vseh smeri so imele v Varšavi več dni trajajoči ženski kongres, na katerem so sprejele vse organizacije z ozirom na dvajsetletnico zopetne svobode Poljske resolucijo, v kateri zahtevajo uvedbo popolne demokracije. Zahtevale so tudi osvoboditev vseh političnih obsojencev. Resolucija je bila soglasno sprejeta tudi od organizacij, ki ne pripadajo kulturno naprednemu ali demokratičnemu taboru.

»Samo mi in mi sami.« Članek, ki smo ga pod tem naslovom priobčili v zadnji številki, je brez naše krivde natisnjen v tako nepopolni obliki, da je s tem pokvarjen pravi smisel.

Francoski socialisti za republikansko Španijo

S. Blum je te dni razgovarjal z ministrskim predsednikom Daladierom o zadržanju francoske vlade napram republikanski Španiji in je v imenu socialistov zahteval, naj Francija še nadalje podpira republikansko Španijo in ji zlasti dobavlja orožje, kakor to delata Italija in Nemčija za generala Franca. Francoska vlada bo vsekakor morala vpoštevati zahteve socijalistov, čeprav je na drugi strani vezana na zadržanje angleške vlade, ki pa zavzema v tem vprašanju nejasno in omahljivo stališče.

V »Populairu« pa je s. Blum priobčil članek, v katerem zahteva takojšnjo ustavitev bombardiranja nezaščitenega zaledja in civilnega prebivalstva v Španiji. Dogovor o nevmešavanju se izvaja izključno v škodo republikancev in tira španske republikance v obup. Članek je zbudil veliko pozornost v Franciji pa tudi v zunanjem svetu.

Francov odgovor ni zadovoljil angleške vlade

Anngleški diplomatski zastopnik Hodgson v nacistični Španiji je te dni obširno poročal zunanjemu ministru Halifaxu o stališču generala Franca radi angleških protestov glede bombardiranja angleških trgovskih ladij in nezaščitenih mest v republikanski Španiji. Angleška vlada ni zadovoljna z odgovorom Franca in zlasti ne verjame njegovim trditvam, da so bile angleške trgovske ladje le slučajno zadete od letalskih bomb, ker letalci niso mogli razločevati ladij. Angleška vlada tudi ne namerava sprejeti predloga generala Franca, da bi se določilo nevtralno pristanišče v republikanski Španiji, ker bi to pomenilo, da je Francu bila priznana pravica vojskujoče se stranke. Anglija zahteva, da se najprej izvede umik tujih prostovoljcev, šele nato bi se priznalo generalu Francu pravico vojskujoče se stranke. Možno je, da se angleški diplomatski zastopnik Hodgson ne bo vrnil v nacistično Španijo, dokler ne bo general Franco pokazal več umevanja za angleške težnje. Chamberlain še vedno upa, da bo v tem pravcu uspešno intervenirala pri generalu Francu Italija, dogodki pa ga bodo najbrže poučili, da zasleduje Italija v Španiji povsem druge namene, kakor jim ima Anglija.

Doma in po svetu

Sodrug Frank Zaitz, urednik »Proletarca« v Chicagu, je te dni s svojo ženo prišel iz Amerike v Ljubljano na obisk. Prinesel je pozdrave amerikanskih sodrugov, med njimi tudi od sodr. Etbina Kristana. Pri tej priliki si želi ogledati staro domovino, ki je že dolga leta ni videl in spoznati z našimi razmerami. V Sloveniji namerava ostati kaka dva meseca. Naše amerikanske goste sodružno pozdravljamo.

Konkurenca Ljubljana—Praga. V Ljubljani so se postavili slovenski fantje in dekleta, v Pragi pa češko in jugoslovansko sokolstvo. Za obe prireditvi so napeli vse sile. Ljubljanska prireditev je bila pravzaprav proslava obnovitve slovenskih klerikalnih Orlov, ki naj bo obenem manifestacija za edinstvenost države. Slavnosti se je udeležil princ namestnik, predsednik vlade in več drugih ministrov. Praška sokolska slavnost, ki se te dni vrši v Pragi, je domača, ki pa druži obenem takozvane napredne elemente čehoslovaške republike in Jugoslavije. Iz Jugoslavije je potovalo na Čehoslovaško nekaj tisoč sokolov in privatnih udeležencev. Neprijetna stvar za javnost je pri tem, da se pričenja skoraj otročja polemika med obema taboroma, ki označuje neresnost nekaterih ljudi. Mislimo, da ne gre za to, kdo se je bolj postavil, kdo je bližje oblasti, ampak za to, kdo je boljši, kdo hoče duha napredka in kdo razume današnjo dobo in hoče v njej s svojim programatičnim delovanjem res koristiti duhu socialnega napredka s kulturnim in socialnim delom. To je problem; zbadanja, podtikanja in smešenja so pa izraz nezrelih in nesposobnih duhovnih izrodkov. Obe manifestaciji sta torej imeli — politično propagandistični značaj. Realno delo se pa mora šele izvajati prav.

Redna konferenca male antante bo sklicana za 20. avgusta t. l. v Beogradu.

Naša trgovinska bilanca z Nemčijo pasivna. V prvih petih mesecih letos smo kupili v Nemčiji za 716.8 milijonov dinarjev blaga. Prodali smo Nemčiji blaga le za 481.5 milijonov. V petih mesecih je naša trgovinska blagajna z Nemčijo pasivna za 253.3 milijona dinarjev.

»Jugoslovenski čelik«. V Sarajevu je vlada odobrila ustanovitev nove delniške družbe z naslovom »Jugoslovansko jeklo«. Družba bo imela znaten delniški kapital v znesku 600 milijonov dinarjev. Z uredbo se združijo že obstoječa podjetja (državni rudniki premoga in železa v Zenici, Brezi in Ljubiji z državno železarno v Zenici. Država bo edini delničar družbe. Če bo ogromno podjetje imelo dobro vodstvo in bo konjunktura količkaj ugodna, bo našlo tam še desettisoče delavcev zaposlitev.

Novi čehoslovaški poslanik v Beogradu. Za čehoslovaškega poslanika v Beogradu je bil imenovan Jaroslav Lipa, ki je služboval doslej v Letoniji in Estoniji.

Med našo državo in poljsko republiko se bodo pričela v kratkem pogajanja za sklenitev nove trgovinske pogodbe.

Člani Železne garde v Rumuniji obsojeni. Vojno sodišče v Bukarešti je obsodilo 20 članov razpuščene Železne garde. Obtoženci so bili obsojeni po 5 do 9 let ječe, izgubo državljanskih pravic, vrhu tega še na denarno globo in povračilo sodnih stroškov.

Rumunski kralj Karol namerava meseca avgusta obiskati London. Ta obisk je pripravil bivši ministrski predsednik Tatarescu, kar priča, da angleški vpliv narašča v Rumuniji in na Balkanu.

Dunajski Sokol v Pragi. Sokolskega izleta v Pragi se je udeležilo tudi večje število dunajskih čeških sokolov, ki se bodo pa smeli udeležiti povorke le pod pogojem, da bodo nosili v sprevodu nemško zastavo s kljukastim križem. Na stadionu dunajski sokoli ne bodo nastopili, s čemer se bodo izognili razobešanju zastave s kljukastim križem.

Zadnje povodnji na Japonskem so porušile in poškodovale 300.000 hiš.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Iz statistike OUZD v Ljubljani

V mesecu maju je bilo pri OUZD v Ljubljani zavarovalnih 100.416 zavarovancev. Letni prirastek znaša 4908 članov. Največji prirastek zaznamujejo gozdnožagarska industrija, 1137 zavarovancev, tekstilna industrija 601, industrija za predelovanje lesa 499, industrija kamenja in zemlje 345, usnjarska industrija 311 itd. Pomembnejšega letnega nazadovanja ni bilo opažati.

Sezijski prirastek zavarovancev znaša 4269 zavarovancev. Napredovala je predvsem gradbena industrija, in sicer gradnje nad zemljo za 1445, industrija kamenja in zemlje za 1121, gozdnožagarska industrija za 651, gradnje železnic, cest in vodnih zgradb za 250 zavarovancev itd. Bistvenega nazadovanja ni.

Zakaj klerikalizem kleveče Francijo?

Citiramo samo dopis »Nove Riječi«:

Evropa živi danes prav zaradi fašizma v mrzlici, v kateri se z vrtoglavo naglico ne menjajo misli in fantazije, ampak tehtni, stvarni dogodki, polni napetosti in nevarnosti vojne. Pred to nevarnostjo mirno zbira francoska demokracija svoje sile, stremeč da združi največjo, ki bi v združitvi vseh njenih demokratskih, republikanskih elementov, v vladi narodne sloge nudila javno varnost. Kakor so velike zapreke, je vendar gotovo, sodeč po izkušnjah v prošlosti, da bodo te večinoma prebrodene, saj je to bila jasna nada in želja Blumove deklaracije To je notranja stvar Francozov. Kar je važno tudi za druge narode, je: da je francoska demokracija, že v okviru današnje ljudske fronte, ena glavnih braniteljic evropskega miru, pravice in svobode, kar pomeni, da moramo biti na strani Francije in njenih zaveznic. Vsaka druga kombinacija, pa če tudi koketira z »nevtralnostjo«, vodi samo v propast tudi svojo lastno svobodo in neodvisnost.

Zadnji dogodki nam dajo nauk.

Tako poroča pariški dopisnik, ki pozna razmere.

Avstrijske novice

Dne 26. junija so na Gosposvetskem polju ob vojvodskem prestolu v navzočnosti ministra Reintalerja svečano otvorili državno taborišče nacistične kmetske mladine. Odposlanec državnega mladinskega vodje je imel slavnostni govor o pomenu in namenu prvega državnega kmetskega mladinskega taborišča v osvojeni Ostmarki, ki da se ne more vršiti na bolj primernem mestu kakor na Gosposvetskem polju ob vznožju vojvodskega stola. Govornik pa je pozabil povedati zgodovinsko resnico, da je vojvodski kamen spomenik slovenskih Karantancev, ki so to zemljo z delom svojih rok preobrazili iz puste divjine v cvetočo deželo in da je simbol prademokratične dobe, ko so si Karantanci sami po lastni volji in v svojem jeziku postavljali svoje vojvode.

*

Najmlajši sin bivšega habsburškega nadvojvode Franca Salvatorja, znanega vojnega literanta za »Dörrgemüse«, se je marca nameraval poročiti z madžarko Kristo Satzger. Nevesta ni bila posebno premožna, zato pa je njen stari oče, bogati dunajski industrijalec Aleks Friedmann obljubil vzdrževati mladi par, da bi lahko živela brez dela. Z »anšlusom« pa so nastale velike težave. Friedmann je namreč žid in sta bili obe njegovi tovarni zaplenjeni. — Ljubezen pa vse premaga — zlasti s pomočjo vplivnih in bogatih protektorjev. Po nasvetu nekega dunajskega [illegible] odvetnika je ženin poslal Hitlerjevi pisarni vdanostno izjavo. Njegov brat, bivši nadvojvoda Anton in žena Ileana, [illegible] sta pa na najvišje mesto poslala prošnjo, naj bi se v tem izrednem slučaju izkazala židu Friedmannu izjemna milost. Ženinova mati, bivša nadvojvodinja Blanka, ki je španskega pokolenja, pa je pisala generalu Franku, da se je tudi zavzel za žida Friedmanna. Uspeh ni izostal. Dopustila se je milostna izjema in je bila vsa zasežena imovina vrnjena Friedmannu na prosto razpolago. Na to se je vršila poroka, po poroki pa se je odpeljal mladi habsburški par na ženitovanjsko potovanje — v München.

*

Na Dunaju je izšla naredba, da morajo arijski industrijci in trgovci v 14 dneh odpustiti iz službe vse nearijske nameščence. Odpravnine niso predvidene. Nameščencem samim je prepuščeno, da premišljajo o tem, kje in kako se bodo nadalje preživljali.

* * * *

Dunaj vozi levo! Zadnjič smo poročali, da je bila v vsej Avstriji vpeljana vožnja v desni smeri. Ta vest je v toliko netočna, da nova uredba ne velja za Dunaj in za prejšnjo Nižjo Avstrijo. Za Dunaj torej velja slej ko prej: **Vozi levo!**

16 francoskih bojnih ladij ob južni Kitajski

Japonska namerava zasesti otok Hainan, kar pa ne bo dopustila Francija, ki je v bližini otoka zasidrala vojno brodovje, ki šteje 16 vojnih ladij. Ta odločen nastop Francije je porazno vplival na Japonske imperialiste.

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.) 27

Smejala se je:

— Nekoliko že!

— Zakaj mi pa tega ne poveš?

— Kaj pa to tebi mar?

— Kako da ne?

— No, čemu naj bi te po nepotrebnem vznemirjala! Naj hriplje in tuli, kmet! Njegovim rokam se pa ne podam, ne boj se! In kako bi mogel ti v tej stvari pomagati? Vraga si nakoplješ na vrat, drugega nič! Ti skrbi, veš, za svoje delo.

Stala je pred menoj tako neupogljiva, uporna, z odkritim nasmehom, a njene oči so me grele s toplo ljubeznijo.

Po tem zadnjem sestanku v gozdu je začel Kuzin bolj pogosto prihajati k meni, sedel je včasih po dve — tri ure in zanimivo pripovedoval o starih časih. Motil me je vendar se nisem mogel ubraniti, da ne bi z zanimanjem poslušal. Pil je čaj, kozarec za kozarcem, brez konca, potil se je, odpel si je obleko in srajco pod vratom in se spominjal bridkih starih časov, strašnih v svoji priprostosti, življenja ruskega kmeta. Neutrudno je brnel njegov krepki glas, navajen besedovanja. Priznati je treba, kadar se ,kmet nagne na levo s srcem in umom začne neutegoma govoriti o sebi kot o staroznanem puntarju.

— Bog ti moj! — je kričal, — kako da bi tega ne razumeli, če pa smo se že v starih časih puntali! V letu 85. so nas šibali — desetega, v 93. letu — petega, štirje iz naše vasi so bili izgnani v Sibirijo! Moj oče je bil trikrat šiban, moj ded — pa ne vem kolikokrat!

In tako ga je zanašalo nazaj do prapradedov, spominjajoč se vseh šibanj in okrutnih kazni, ki jih je stavil nekako sam sebi v zaslugo, kakor star vojak svetinje, ki jih je prejel za hrabrost.

Včasih, ko sem poslušal te njegove zgodbe bi mu bil nevoljen rad rekel:

— Striček, življenje se ne ustvarja z zadnjico in s trpljenjem, ki ga ti hvališ!

Tik pred prevratom, v 1904. letu, sem nastopil kot govornik na zborovanju v neki bogati vasi in po mojem govoru so kmetje — starci — začeli razpaljeni kričati:

— Mi! Stoj! Dragec, ti si učen — spomni se, od kod je izhajal Razin, a? Iz nas! Za njega, za Stepana Timofjejiča, koliko ljudi je bilo poobešeno, pobito? Na tisoče! Pugačev punt nam tudi ni prizanesel! Tamle so, naših borcev grobovi, poglej, tamle na gričku! Knez Dolgoruki je neizmerno število našega naroda izmučil, pobil in v rekah potopil!

A kmalu potem so ti podleži uprizorili pravcati pogrom v svoji vasi — ubili so učitelja, zdravnika in nekaj mladih fantov, zažgali so čajepivnico in knjižnico.

Tepen človek se rad pretepa, če mu daš palico — se mu še mati in oče ne bosta smilila, samo da se svoje jeze znebi.

Kuzin se je tudi ponašal kot star puntar.

— Vi, božanstvena mladina ste seveda močnejši od nas, zato, ker imate široki načrt, za vse sprejemljiv...

Aleksej je zagodrnjal:

— No, ne čisto za vse...

Starec se je malo brigal za Aljoša, kakor da ni videl njegove neprijazne, stisnjene glave, podobne nočni ujedi in ne njegovega porogljivega, malo zakrivljenega nosu, s katerim je oprezno vohal po zraku.

Ko je pohvalil sedanje se je Kuzin še naprej ponašal s prošlim.

— Tudi mi, stare glave, smo včasih svetlo goreli. Moj rod, na primer, je bil že od nekdaj puntarsko gnezdo! Pomnim, ko sem bil še majhen, so mi pripovedovali, kako je oblast našo naselbino ob Volgi razdjala in ko sem bil malo večji, sem sam s svojimi očmi videl strašen dogodek — ležeči punt.

— Ka-akšen? — je začuden vzkliknil Aljoša in sumljivo mežikal z rujavimi očmi.

— Povod tega punta ne pomnim, vem le, — da so se naši kmetje upirali dajati desetino in niso marali več graščinske zemlje obdelovati. Med njimi sta bila tudi moj ded in moj oče. Privedli so vojake in začelo se je veliko mučeništvo: vojaki so odvedli kmeta na polje in ga postavili k leseni orači — hajd delaj, pasji sin! A kmetje so se vlegli na zemljo in ležali na obrazu nepremično...

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Vsemu delavstvu v vednost in ravnanje. Naročniki »Delavske Politike«, člani »Vzajemnosti« in strokovne organizacije ZRJ morajo biti tudi člani »Cankarjeve družbe«. V Trbovljah bi moralo biti delavstvo 80 odst. organizirano v strokovnih organizacijah ZRJ in delavskem kulturnem društvu »Vzajemnosti«, kamor spada tudi vsa delavska mladina. Manjkati bi ne smela nikjer v delavski hiši delavski časopis »Delavska Politika«, ki nas stalno seznanja z važnimi problemi. Vsak zaveden sodrug in sodružica bi morala biti tudi naročnik »Cankarjeve družbe«, ki nam nudi vsako leto za Din 20.— štiri lepe poučne knjige. V tako velikem industrijskem kraju kakor so Trbovlje, bi moralo biti največ naročnikov »Delavske Politike« in »Cankarjeve družbe« ter najmočnejše strokovne in kulturne organizacije. Zato sodrugi in sodružice pojdimo na delo za pridobivanje naročnikov »Delavske Politike« in »Cankarjeve družbe« ter članov razredne strokovne organizacije ZRJ in delavskega kulturnega društva »Vzajemnosti«. Zavedati se moramo, da si bomo le potom izobrazbe izvojevali boljšo bodočnost, zato sodrugi in sodružice, ne odlajšamo, temveč začnimo takoj s praktičnim delom. — Sodrug.

Zahvala. Podpisana se iskreno zahvaljujem vsem, ki so me kakorkoli podpirali v dolgotrajni borbi za dosego mojih pravic. Zlasti se zahvaljujem s. Pliberšku Francu za sestavo potrebnih vlog, praktične nasvete in vse delo, ki ga je izvršil za mene. Iz hvaležnosti darujem Din 30 za tiskovni sklad »Delavske Politike«, ki se vedno zavzema za pravice revnih in jih podpira v sličnih borbah, kot sem jo imela jaz. Trbovlje, dne 1. julija 1938. **Klemenc Antonija.**

KRANJ

Pri gradbenem podjetju Oblak so se vršile 27. junija volitve obratnih zaupnikov. Soglasno je bila izvoljena lista Zveze gradbenih delavcev Jugoslavije. Izvoljeni so 3 zaupniki in 3 namestniki.

Ravnateljstvo državne tekstilne šole v Kranju bo sprejemalo prijave kandidatov za I. letnik v času od 25. do 28. avgusta 1938. Sprejemni izpiti se bodo pričeli 29. avgusta ob pol 9. uri. Vpisovanje se bo vršilo 5. septembra od 8. do 12. ure, popravni izpiti od 25. do 27. avgusta.

HRASTNIK

Zveza rudarjev Jugoslavije, podr. Hrastnik priredi v nedeljo, dne 17. julija t. l. ob 4. uri pop. v prostorih Konzumnega društva rudarjev veliko vrtno veselico, na kateri bo razvit krasno renoviran društveni prapor. Upamo, da bodo naši delavci, kakor tudi rudarji sosednih rudnikov, to našo prireditev polnoštevilno posetili. Sodeluje hrastniška rudarska godba na pihala. Vstopnina se ne bo pobirala. Prodajali pa se bodo slavnostni znaki, zato bo pa dobil vsak udeleženec, ki kupi tak znak, brezplačno nekaj za spomin. Vabljeni vsi! Družnost! — **Odbor.**

LITIJA

Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe. Tisti, ki to oznanjo, bi morali prvi izpolnjevati to dolžnost, delajo pa ravno nasprotno. To nam priča naslednji slučaj: Na Bregu pri Litiji živi jako pobožna družina, ki ima veliko posestvo in dve hiši. Kljub temu se mora njihov lastni sin potikati po drugih stanovanjih in plačevati stanarino s svojim malim zaslužkom. Zakaj nimajo prostora zanj doma ne vemo. Mogoče je vzrok ta, da se druži in pride v dotiko z razredno zavednimi delavci. Mi poznamo prizadetega samo v toliko, da je jako priden, vesten in pošten delavec. To naj bo v ogledalo tistim, ki nas vedno in povsod napadajo z brezverci, hujskači itd., s priporočilom, da naj vsak pometa pred svojim pragom.

V bližnji okolici Litije je stal križ z razpetim, ki pa je bil na nevidnem mestu. Zato so gospodje zaprosili neko gospo, ki je sicer jako pobožna, da bi jim dovolila, da bi križ prestavili na njeno zemljišče, ki je na prav vidnem mestu. A na začudenje jim je gospa odgovorila: »Kje bo pa potem rastel moj peteršiljček.« — Kako so zadevo s tem križem zaključili, nam ni znano.

Napredek Litije. V zadnjem času smo tudi pri nas dobili voz za škropljenje cest. V ta namen je občina dala zgraditi tudi rezervoar za črpanje vode. Ta napredek pozdravljamo, vendar smo mnenja, da bi bilo bolj umestno, ako bi bili rezervoar zgradili toliko višje, da bi lahko postavili hidrante, ker bi bilo na ta način škropljenje cest ceneje. Kakor se sušlja, obstoja nek spor med občino oz. županom in lastnikom zemljišča, na katerem rezervoar stoji. Koliko je na tem resnice in kako bo ta spor končal, bomo še poročali.

Poravnajte naročnino. Ker je sedaj v Litiji in v okolici »Delavska Politika« precej razširjena, prosimo vse naročnike, da po možnosti plačujejo sami naročnino pri poverjeniku, s čimer mu bodo olajšali delo. Plačajo lahko tudi pri sledečih poverjenikih: Za Šmartno pri Žužku in Mumlju. Za Litijo: pri Zupanu, Vuku, Kralju in Vegantu Ivanu. Sicer pa naj vsak naročnik tudi agitira za razširjenje našega lista, ker čim več bo naročnikov, tem boljši bo list, zlasti sedaj, ko izhaja trikrat na teden.

Sportni klub Litija je 26. m. m. priredil sportni dan. Veselica je vsled krize predilniškega delavstva odpadla. V otroškem vrtcu pa je bila razstava na Stavbah. Istotam v dvorani so imeli razstavo tudi naši skavti. Glasbeni odsek »Lipe« pa je gostoval v Šmartnem s pravljično igro »V kraljestvu palčkov«.

Leto 1938. je Cankarjevo leto. Zato naj vsakdo stori, kar le more, za razširjenje knjig »Cankarjeve družbe«.

MARIBOR

Zanimivo predavanje o velikih svečanostih v Pragi

se bo vršilo v sredo, dne 6. julija t. l. s pričetkom ob pol 8. uri zvečer v dvorani Apolokina. Predavanje bodo spremljale številne originalne slike. Govorila bosta ss. Petejan Josip in dr. Avg. Reisman. — Vabljeni vsi, ki se zanimajo za demokratično Čehoslov. republiko.

Koncert Ipavičeve pevske župe minuli četrtek zvečer v mestnem parku je nudil ljubiteljem petja lep užitek. Nastopala so društva: »Kobanci« iz Kamnice, »Radost« iz Tezna, iz Maribora pa »Nanos«, »Jadran«, »Drava«, »Poštni rog« in »Maribor«. H koncu so vsi zbori skupno zapeli tri pesmi, kar je napravilo močen vtis. — Omenjamo ta koncert, da bi opomnili tudi delavska pevska društva, da bi organizirala enkrat sličen koncert in se na ta način bolj afirmirala v janosti. Javnost nas samo toliko vpošteva, v kolikor nas vidi in ima priliko spoznati. — A. T.

Perilo, kravate, ugodno pri Jakob Lah, Maribor

Mariborske hitlerijanke jočejo nad porazom Schmelinga. Ko sta se te dni v Newyorku spoprijela boksarja arijec Nemec Maks Schmelling in zamorec Joe Louis, so bili vsi tukajšnji oboževalci hitlerizma pri radio-aparatih. Prepričani so bili, da bo arijec Schmelling gotovo zmagal in so se pripravljali na slovesno proslavo te zmage. Ko pa je po 74 sekundah radio razglasil poraz Schmellinga, je med njimi zavladala nepopisna pobitost. Mariborske oboževalke kljukastega križa pa je baje ta poraz tako zadel, da so bridko jokale. Pravijo, da bi lažje prenašali Schmellingov poraz, če bi ga bil premagal vsaj arijec, tako pa je podlegel zamorcu, torej manjvredni rasi.

Radi neopreznosti oslepel. V neki tekstilni tovarni je nek delavec manipuliral s posodo z drosin-oljem, ne da bi si nadel pri tem delu zaščitna očala, ki so za to predpisana. Pri odpiranju posode mu je olje brizgalo v oči in so ga morali prepeljati na očesni oddelek v bolnico. — Delavci, poslužujte se pri nevarnem delu vedno predpisanih zaščitnih pripomočkov in naj vam bo vaše zdravje prva briga.

Na Mariborskem otoku je kar nevarna gneča radi hude vročine zadnjih dni; v vseh bazenih mrgoli ves dan, zato pa se prebivalci ob Koroški cesti pritožujejo nad prahom, ki ga povzročajo motorna vozila.

Mariborska delavska kulturna društva se opozarjajo, da zbirajo gradivo za kulturno razstavo, ki mora biti do 24. t. m. zbrano. Ona društva, ki statističnih podatkov za »kroniko« še niso vposlala, se naprošajo, da to nemudoma store. »Kronika« se že sestavlja in kar ne bo prihodnje dni vposlano, se ne bo moglo več vpoštevati. Kdor bi pozneje zasledil v njej kake pomanjkljivosti, naj se zato ne huduje.

Skromen lesen hangar za letala so postavili na tezenskem vežbališču. Mu bo li odmerjeno kaj daljše življenje kakor prejšnjemu, ki je radi brezposelnosti razpadel? Za hangar so potrebna tudi letala, ki pa jih Maribor nima.

STUDENCI PRI MARIBORU

Seja občinskega odbora se je vršila pretekli petek ob polnoštevilni udeležbi vseh odbornikov. Proračun je banska uprava na lastno pest zvišala od 50 na 65 odst., ker je pač uvidela, kakšne so potrebe naše predmestne občine. Protesti hišnih posestnikov, ki so hoteli onemogočiti vsako investicijo, so s tem postali brezpredmetni. Občinski odbor je v svoji dalekovidnosti šel še tako daleč, da je izdelal načrt za nujne nove naprave in adaptacije. Poleg električne črpalke pri Beli zastavi in nove javne občinske tehtnice, se namerava preurediti in povečati občinska sirotišnica na Obrežni cesti. Občani bodo tako delo znali vedno ceniti in se prav tako pripravlja tudi že dolgo zaželjena ureditev trga pred cerkvijo, kjer mora izginiti smrdeči hlev, ki je samo v napotje in sramoto Studenčanom. — Velike vsote gredo letos za meščanske šole v Mariboru, za katere mora občina prispevati 44.000 din. Blagajniško stanje je v toliko neugodno, ker mnogi hišni posestniki in obrtniki dolgujejo velike vsote davkov. Občina ima dobiti nad 130.000 din in to na zaostalih davkih. Velik uspeh je občinski odbor dosegel s tem, da je banska uprava potrdila pravilnik za pavšalno odškodnino za podaljške električnega omrežja. Na podlagi tega pravilnika bodo v bodoče vsem onim, ki se bodo sporazumeli za pavšal, odpadla plačila po 1 din od kw ure. Vsi prizadeti bodo poklicani v občinski urad, da se jih obvesti o pavšalizaciji. Splošno znižanje teh erlektričnih prispevkov bodo občutili predvsem delavski sloji, ki so jih hišni posestniki s tem davčnim prispevkom obtežili. Želja vseh Studenčanov pa je, da bi mestno električno podjetje svoje težke pogoje za nove razširitve omrežja v toliko omililo, da bi občina ne bila samo konzument in plačnik, ampak tudi deležna na velikih čistih dobičkih MEP. Tudi Aleksandrova in Kralja Petra cesta se sedaj v poletnem času redno in izdatno škropita. Naročen je nov voz s turbino, ki bo docela odgovarjal potrebam. Odbor je sprejel nekatere prošnjike za občinsko zvezo, pri čemer se je izkazalo, da želijo stopiti v domovinsko zvezo naše delavske občine nekateri, ki sicer kažejo do delavcev zelo malo razumevanja. V takih slučajih bo moral odbor vedno strogo gledati na načelo: zob za zob!

SENOVO PRI RAJHENBURGU

Ustanovni občni zbor naše »Vzajemnosti« se je vršil dne 13. marca t. l. v »Delavskem domu« na Senovem. Že ob ustanovitvi smo imeli 30 članov, katero število pa se je do sedaj že skoro podvojilo. Odbor, kateremu predseduje s. **Radi** Ivan st., si je stavil nalogo, da bo naše društvo delovalo požrtvovalno na kulturnem polju, da dobi naša mladina poduka in da si bo sama pomagala graditi lepšo bodočnost. Prevzeli smo že tudi inventar bivše »Svobode«, t. j. knjižnico in inštrumente za tamburaški zbor. Knjižnica že deluje in to vsako nedeljo od 9.—11. ure dopoldne, ter je želeti, da bi vsi ljubitelji dobrega čtiva prav pridno posegali po knjigah. Tamburaškega zbora še nimamo, ker nimamo učitelja, potrudili se bomo, da tudi to dosežemo. Na binkostno nedeljo popoldan so naši diletantje vprizorili v šolski dvorani prvo igro v treh dejanjih »Zakonci stavkajo«. To je bila prva prireditev naše »Vzajemnosti«. Igralci so pokazali mnogo dobre volje in truda ter je igra dobro izpadla, četudi je večina igralcev bila šele prvič na odru. Naša delavska godba na pihala je vso prireditev zelo poživela in tudi njej gre zahvala za veliko požrtvovalnost. Dvorana je bila nabito polna in je sedežev zmanjkalo. To pot se je prav dobro iskazal naš prav požrtvovalni blagajnik s. Jože Jurak, ki je mnogo pripomogel k tako lepemu uspehu. Prireditev je moralno in materijalno prav dobro uspela in to nam je dalo novih moči in volje, da bomo orali naprej. — Družnost.

ZIDANI MOST

Železničarji apeliramo na železniško upravo, da se na tovornem kolodvoru vse barake, ki služijo kot službeni prostori železniške uprave očistijo in prebelijo, da ne bo iz njih smrdelo kot iz svinjakov. Barake so v zelo slabem stanju, les je trhel, omet odpada od sten, da izgledajo kot razvaline na španskem ali kitajskem bojišču. Kadar dežuje moraš imeti dežnik odprt, da ti ne teče voda za vrat ali pa se zateči v drugi kot z uradnimi spisi. Okna so večinoma zadelana z deskami in brez šip. Vsak umen gospodar popravi vsako leto pomanjkljivosti na poslopjih, da si prihrani še večje izdatke, pri nas pa se deset let topogledni ni ukrenilo ničesar. Te zanemarjene barake nam delajo sramoto in kratijo ugled pred svetom, kajti potniki prav gotovo opazijo, v kako slabem in neznosnem stanju se omenjene barake nahajajo in da morajo uslužbenci vršiti službo v teh nezdravih in nehigijeničnih prostorih. Zato upravičeno apeliramo, da se barake popravijo, prečistijo in prebelijo, vsak teden pa očedijo tla ali pa, da se postavi novo poslopje, za kar je načrt že davno dogotovljen. — Prizadeti železničarji.

KOROŠKA BELA

Iz javne občinske seje. Župan je poročal: G. dr. Furlan Tomaž, zdravnik iz Golnika je preiskal na naši šoli učence in ugotovil, da je 48 otrok tuberkuloznih ali 14 odst. šoloobveznih otrok nujno potrebnih zdravljenja. Šolski odbor je vstavil v svoj proračun postavko din 20.000, da bi se te otroke poslalo na morje. Banska uprava pa ni odobrila občinskega proračuna, radi česar se je občinski odbor pritožil na ministrstvo financ. Otroke bi morali sedaj, ko je čas za to, poslati na morje, radi česar predlaga župan, da naj se v to svrho dovoli izredni kredit v znesku din 20.000 iz preostanka proračuna za leto 1937-38. Nadalje je poročal župan, da odpušča podjetje KID delavstvo, med odpuščenimi je mnogo delavcev iz naše občine, ki imajo po 10 ali še več službenih let. Ker podjetje odpušča tudi domače delavce, javne funkcijonarje, se apelira na ravnateljstvo KID, da naj vpošteva razmere tukajšnjih okoliških občin. Za občino so narasla tudi nova bremena, ker je dotok prebivalstva narastel v zadnjih 6 letih za 41 odst. Narasla so nova naselja, ki potrebujejo nove ceste, vodovod, kanalizacijo, luč, posebno pa ureditev regulacijskega načrta. Občan.

PREVALJE

Prevaljsko delavstvo proti draginji. V nedeljo, dne 26. junija t. l. je priredila podružnica SDSZJ v Rozmanovi dvorani protestno zborovanje proti draginji. Delavstvo se je dobro zavedalo pomena zborovanja in se je v lepem številu odzvalo vabilu in dalo duška svojim zahtevam. Zborovanje je otvoril in vodil predsednik s. **Prosen** Marko, ki je uvodoma raztolmačil pomen zborovanja. S. **Čeh** iz Maribora je nato podrobno pojasnil zborovalcem vzroke stalno narašajoče draginje. Posebno je povdaril, kako potrebno in važno je, da se delavstvo organizira v svobodnih delavskih strokovnih in kulturnih organizacijah ter je naročeno na delavski tisk. Govornik je bil med izvajanjem večkrat prekinjen z živahnim odobravanjem. Ob zaključku je predlagal predsednik resolucijo, ki vsebuje najvažnejše zahteve delavstva glede pobijanja draginje in verižništva. Resolucijo so navzoči sprejeli soglasno.

VOJNIK

Odbor »Vzajemnosti« sporoča svojim članom, da se bo vršila seja in sestanek članstva dne 10. julija t. l. v gostilni Cank, Škofja vas, s pričetkom ob 3. uri pop., nakar opozarjamo še prav posebno funkcionarje društva, da skuplikvidiramo nekaj perečih točk, ki so nastale radi obolelosti dveh funkcionarjev, ki sta pa že zopet srečno ozdravela. Družnost!

CELJE

Cvetlični dan delavskega kulturnega društva »Vzajemnosti« je preložen na nedeljo, dne 17. julija t. l.

RUŠE

Hitlerjanska propaganda. V sredo, dne 29. junija t. l. se je vršil pri nas pogreb, katerega so hoteli nekateri na vsak način izrabiti za hitlerjansko propagando. Pokopali so kuharico nemškega generalnega konzula v Beogradu. — G. konzul in uslužbenci konzulata so poslali dva venca z rdečimi trakovi in velikimi kljukastimi križi. Ker je bila pokojnica naša državljanka in venci niso bili poklonjeni v imenu nemške države, temveč jih je poklonil generalni konzul osebno, je smatralo naše prebivalstvo to za hitlerjansko propagando. Da se na pokopališču preprečijo morebitni incidenti, je obiskala deputacija delavstva, kateri so se pridružili tudi zastopniki Sokola, sorodnike pokojnice in jih prosila, da odstranijo iz vencev trake s kljukastimi križi. Sorodniki so razumeli umestnost predloga, le žena trgovca P., ki se sicer smatra za narodnjaka, se je odločno protivila odstraniti trakov. Iz pietete do pokojnice in da se izogne prepirom, se je deputacija zadovoljila s tem, da so se trakovi z iglami pripeli tako, da se ni opazilo kljukastih križev. Na pokopališču pa je trgovski pomočnik, ki je uslužben pri trgovcu P., baje po naročilu omenjene trgovke, odpel trakove tako, da se je lahko od daleč videlo kljukaste križe. Delavstvo je nato skupno s Sokolom interveniralo pri žandarmeriji, kljub temu trakov niso odstranili, temveč so jih samo zakrili za vence. Seveda to ni bilo nekomu všeč, ker so bili kmalu nato traki spet razgrnjeni. Delavstvo si bo zdržanje oboževalcev kljukastega križa dobro zapomnilo. Čeprav se delavstvu rado podtikava, da je protidržavni element, ne bo trpelo, da se v naših obmejnih krajih vrši tuja propaganda.

ČRNA

Naša agilna gasilska četa je slavila dne 3. junija 50 let svojega obstoja. Četa je bila ustanovljena l. 1886., sedaj ji predseduje že 13. leto Geršak Ivan, ki je vse svoje moči zastavil za prospeh gasilstva. Od še živečih članov ustanoviteljev moramo predvsem omeniti čevljarja Ivana Ozimica, ki je bil letos 76 let star ter je bil za zasluge za gasilstvo pred let odlikovan z redom sv. Save V. stopnje in letos pa z zlato gasilsko kolajno. Naši vrli gasilci, ki so večinoma delavci, so si s prostovoljnim delom v dveh letih postavili nov dom, ki je v okras naši vasi. Otvoritev se je vršila minulo nedeljo.

Nalaganje poslovnih rezerv v državne vrednostne papirje

Ministrski svet je izdal novo naredbo o nalaganju poslovnih rezerv v državne vrednostne papirje.

Od bodočih prirastkov statutarnih rezerv, fondov in matematičnih rezerv bo treba po novi uredbi najmanj 40 odst. naložiti v državne vrednostne papirje. Ustanove za socialno zavarovanje bodo morale v bodoče investirati v državne vrednostne papirje 60 odst. kapitala in premijskih rezerv ter 50 odst. varnostnih rezerv in drugih fondov.

Privatni denarni zavodi bodo odslej dolžni formirati svoje rezervne fonde v višini najmanj 50 odst. osnovne glavnice. Fondi se bodo formirali na ta način, da bo treba od vsakoletnega čistega dobička najmanj 10 odst. prenesti na rezerve, dokler ne bo dosežena predvidena polovica osnovne glavnice.

V državne vrednostne papirje bodo morali denarni zavodi investirati najmanj polovico teh rezervnih fondov. Izmed gospodarskih zadrug pridejo po tej uredbi v poštev kreditne zavarovalne zadruge. Omenjene zadruge bodo morale od svojih rezervnih fondov naložiti v državne vrednostne papirje 50 odst. Za naložbo pridejo v poštev vsa notranja državna in od države zajamčena dolgoročna posojila.

Španski testament

Arthur Koestler je kot vojni poročevalec vodilnega angleškega dnevnika »News Chronicle« obpotoval oba vojna tabora v Španiji. Njegovo ime je postalo zelo popularno, ko se mu je kot prvemu svobodoljubnemu novinarju posrečilo, da si je izposloval dostop do glavnega štaba Francovcev. Tem večje presenečenje je vzbudilo, ko so ga Francovci v februarju 1937 po zavzetju Malage zaprli in po prekem sodu obsodili na smrt. Energičen nastop angleške vlade je preprečil izvršitev smrtne obsodbe in končno je bil tudi izpuščen. Z letalom so ga prepeljali proti Gibraltarju.

Štiri mesece, skozi sto dvajset noči je gledal Koestler streljanje ujetih republikancev in čakal na svojo lastno justifikacijo.

Vse to, boje republikancev, ki jim primanjkuje orožja, razmere v Francovem taboru, strahotno divjanje Francovcev v zasedeni Malagi je popisal Koestler v knjigi »Španski testament«, ki jo letos izda v slovenskem prevodu Cankarjeva družba. — Že samo radi te knjige je vredno, da postanete član Cankarjeve družbe.

Bo že kako . . . .

Angleški novi načrti za evropski mir.

Gospod Chamberlain, ki je sedaj predsednik angleške vlade, kadi svojo pipo in premišljuje. Načrte kuje, kako bi Anglija uveljavila svojo silo v mednarodni politiki brez krvi za interese drugih. Mi smo bogati in mogočni; kar nimamo doma, nam dajejo kolonije in narodi, ki so gospodarsko odvisni od nas. Ne gre, si misli mogočni gospod, da bi nam kdo štreno mešal niti v Evropi, odkoder bi se utegnile zmešnjave širiti po svetu in okužiti tudi našo imperijsko ideologijo.

Vsaka angleška vlada misli tako, če ne, pa nima obstanka.

Angleška vlada je zasnovala že več načrtov, ki so rešitev evropskih sporov samo zavlačevali, ker teh načrtov niso sprejeli oni, ki jim jih je angleška vlada predložila. No Angležem se ni mudilo, onim pa tudi še ne.

Z najnovejšim načrtom pa Anglija menda misli resneje. Zdi se ji, da so razmere dozorele.

Angleška vlada je najprej sklenila dogovor z Italijo, ki pa stopi v veljavo šele po rešitvi španskega vprašanja in nekaterih drugih sredozemskih vprašanj. Pripravila je Francijo in Italijo do pogajanj, ki so pozneje prenehala. Sama Anglija pa se še pogaja z Nemčijo in prigovarja, da bi se tudi Francija in Nemčija sporazumeli. Obenem pa Anglija snuje gospodarske zveze z vzhodnimi in južnimi evropskimi deželami ter jim nudi kapital za gospodarsko obnovitev, ki ga Italija ali Nemčija ne moreta nuditi, ker ga nimata.

Tako modruje in politizira Anglež s svojo pipo v ustih, pa je prišel do svojih načrtov.

Chamberlain se je tudi posvetoval s poslaniki Francije, Nemčije, Zedinjenih držav, Italije in Poljske. Razložil jim je svoj načrt v bistvu naslednje vsebine:

1. Uveljavljenje angleško-italijanske-ga sporazuma je mogoče potom sporazuma v španskem vprašanju.

2. Italija mora za protiuslugo za angleški sporazum takoj nadaljevati prekinjena pogajanja s Francijo.

3. Nadaljevanje angleških trgovinskih pogajanj z Nemčijo je odvisno od plačila avstrijskih dolgov .

Kaj pomeni angleška politika v današnjem razvoju?

Predvsem je treba vedeti, da pomeni ta politika obkoljevanje evropskega imperializma. Vsi tudi vemo, da sta Nemčija in Italija gospodarsko izčrpani, deloma zaradi svoje avtarkične politike, deloma zaradi svoje nedostopnosti in prepričanja, da je ni sile, ki bi ju utegnila ogrožati. Obe državi sta brez surovin in brez kapitala in je zaradi tega njiju gospodarski razvoj nemogoč. Če sedaj prihajata zahodni demokratični sili ter delujeta za izolacijo obeh teh dežel s svojim novim utrjevanjem političnih in gospodarskih zvez, postaja zanju položaj jako neprijeten.

Odtod tudi sklepamo, da Italija in Nemčija sporazumu v tej obliki, kakor ga predlaga Anglija, ne nasprotujeta, čeprav tega javno ne priznavata. Gotovo je, da se obe po svojih poslanikih radi razgovarjata z Londonom, ki to novo politiko posreduje.

Načrt je važen. Posebno važen je za Nemčijo in Italijo, ki sta nujno navezani na sodelovanje s svetom, če hočeta prospevati. Z dogovorom bi bil mir v Evropi zagotovljen za daljšo dobo. Ob sprejemu angleškega posredovanja utegneta Nemčija in Italija dobiti nekaj kolonij, za katere se tepeta — morda španske ali katere druge. Angleških seveda ne.

Chamberlain zagovarja svoje načrte z izredno vehemenco. Ali bo vztrajal, pa ne vemo, ker ne vemo, če smatrajo Angleži, da je pšenica zanje že dozorela.

Kongres Zveze strojnikov, strojevodij in kurjačev Jugoslavije v Beogradu

V dneh 25., 26. in 27. junija 1938 se je vršil kongres Zveze strojnikov, strojevodij in kurjačev v Beogradu. V soboto, dne 25. junija se je vršila predkonferenca, v nedeljo ob 9. uri dopoldne pa je bil oficijelni kongres v hotelu »London«.

Kogres je vodil od vseh spoštovani sivolasi veteran strojniške stroke, višji strojnik trgovske mornarice, kolega Petrovič Sreten, kongresu je prisostvoval tudi predstavnik bratske Čehoslovaške strojniške zveze, kolega Dostal Josip, ki je sočasno tudi predstavnik mednarodne zveze s sedežem v Pragi.

Navzoči so bili vsi člani centralne uprave in nadzornega odbora ter člani uprave sekcije Beograd, kakor tudi številni člani beograjske zvezne sekcije. Za savsko banovino so bili navzoči kolegi: Žiletič in Killer, za dravsko banovino pa Toni Peter, Škerlj Pavel in Jeram Jurij. Za Delavsko zbornico v Beogradu je pozdravil kongres Turkovič Mustafa.

Kongres je vestno in temeljito obravnaval dnevni red razprav ter opravičeno ponosno pokazal na svoje marljivo in uspešno delovanje. Ta mlada organizacija je v kratki dobi prav mnogo storila za zaščito svojih članov in zlasti pospeševala strokovno izobrazbo.

Veliko navdušenje je bilo na kongresu, ko je tudi zagrebško društvo, ki je bilo samostojno vstopilo v zvezo. Kongres je tudi odobril nova zvezna pravila, ki jih je predlagala ljubljanska sekcija kongresu v odobritev.

Zaključke kongresa tu ni mogoče podrobno obravnavati, ker so preobsežni. Sklenjeno je bilo, da se bo vršil po potrditvi novih pravil kongres v Ljubljani. Omeniti je še, da se bo po novih pravilih vršil kongres zveze le vsako tretje leto, kongresi oblastnih uprav pa vsako leto. Kako važno za našo stroko pa je, da imamo sedaj vsedržavno zvezo, pokaže bodočnost, ki zavisi od zvestobe in discipline članstva ter od vodilnih funkcijonarjev, ki bodo s svojim delom kovali usodo strojnikov, strojevodij in kurjačev Jugoslavije.

SEVNICA

Zahvala. Vsem, ki so mojo drago ženo spremili na zadnji poti, poklonili vence in cvetje ali kakorkoli počastili njen spomin, iskrena hvala. Zlasti se zahvaljujem društvom in uradnemu zdravniku g. dr. Mušiču, ki se je do zadnjega trenutka požrtvovalno trudil in blagi pokojnici lajšal bolečine. Vsem iskrena hvala. — **Stopar Alojz.**

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zaslužek. Dopisi: **‚Anos', Maribor,** Orožnova 6.

2 stavbeni parceli *v Radvanju na prodaj Vprašati: Ferfila Peter Zg. Radvanje 39 pri Mariboru.*

KONZUMNO DRUŠTVO za MEŽIŠKO DOLINO

r. z. z o. z. v Prevaljah.

Poštni predal štev. 3. Poštni čekovni račun 12.048.
Telefon interurban štev. 5. Brzojav: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in centralno skladišče v Prevaljah.

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta, pekarna v Prevaljah ter 7 lastnih zadružnih domov v Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Prodaja se le članom. Član društva lahko postane vsak. Delež znaša samo Din 100.—.

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse delovno ljudstvo, kupujte življenjske potrebščine le v svojih zadrugah!

V slogi je moč, v delu rešitev!

Gorje, ako si za svetovni mir

»Voditelji socializma in komunizma hujskajo na vojno.«

Blaznost vojne.« Tak naslov ima članek v ljubljanskem »Slovencu«. Najprej opisuje, da nekateri iskreno žele vojno, ne generali, ampak civilisti, ki mislijo, da jim bo bogatija v vojni cvetela, v samo vojno jim pa itak ne bo treba oditi, ker bodo v zaledju potrebni kot voditelji raznih državnih in drugih vojnih poslov. Za vojno so predvsem gospodarski krogi, ki menijo obenem, da si v vojni obdrže nadoblast, ki je v nevarnosti. Tako približno opisuje vzroke vojnega hujskaštva navedeni list, kar se v glavnem strinja z resnico.

Toda resnica bi trpela, če ne bi bila zabeljena še z navajanjem novih hujskačev na vojno. Tako-le pravi modri list:

»To pot je pa še bolj zanimivo, da hujskajo na vojno voditelji socializma in komunizma, ki računajo s tem, da bodo njihovi nauki, ki jih je zapadno človeštvo odklonilo, rodili svoj sad na razvalinah krščanskega moralnega reda iz skrajnega divjaštva, obupa in brezvladja.«

Razumemo, kam merijo te besede. Socialisti zahtevajo mir v Španiji, japonski socialisti zahtevajo konec vojne proti Kitajski. Socialistična internacionala zahteva mir in kolektivno varnost, kar bi morala biti tudi zahteva katoliškega klerikalizma, če bi ne imel podobnih namenov kakor oni, ki žele vojno.

Sedanje vojne so krivične in zločinske. Bodoče tudi, razen v obrambi narodov. Vidimo pa, da sta japonska in španska vojna pričeli brez moralne opravičbe; obe sta imperialistični in naperjeni proti svobodi dveh narodov. Špansko vojno so pozvročili aristokratski generali zaradi socialne emancipacije naroda proti legalni vladi, torej s tistim namenom, kakor »hujskajo povsod civilisti na vojno«. In z vojno na Kitajskem ni drugače. Zato pa, ker zahtevajo socialisti mir, pravico narodov in da demokratične države preprečijo take roparske vojne — hujskajo na vojno.

Tako pisanje je precej zlobno, ker prikazuje dejanski stan drugačen kakor je. Nič ne opravičuje takih prikazovanj, ki utegnejo zavajati javno mnenje popolnoma v drugo smer. Če »Slovenec« priznava, kakšne grozovite posledice utegne imeti nova svetovna vojna, potem bi moral obsojati krivične vojne, ki ropajo zemljo in svobodo in ki utegnejo potegniti svet v nesrečno svetovno vojno. Tega pa noče. Tega ne stori, ker odobrava vojno za oblast vojnih hujskačev, da vedri potem v njej.

Zaradi tega pa morajo biti »vojni hujskači« tisti, ki zahtevajo mir, svobodo narodov in kolektivno varnost.

Na pamflete je pa sicer težko odgovarjati.

Knjižnice „Delavske zbornice" — odraz kulture

Ljubljanska knjižnica.

Promet v ljubljanski knjižnici lansko leto je bil naslednji (številke v oklepaju se nanašajo na leto 1936):

Izposojenih je bilo: **65.104 knjige (62.503** od teh: 6.092 (5.504) znanstvenih, 31.856 (28.680) slovenskih, 1.688 (1800) srbohrvaških, 30.872 (31.407) nemških, drugih 688 (615).

Novih članov se je vpisalo v knjižnico med letom 680. Novih knjig se je nabavilo 521, največ v novembru in decembru.

Kakor kažejo številke, se sorazmerno najbolj dviga knjiga v **slovenskem** jeziku. — Zanimanje za posamezne vrste književnosti je dokaj različno. V glavnem še vedno velja isto merilo, kakor je bilo podano v tiskanem poročilu prosvetnega odseka za leta 1926—1931.

K temu naj dodamo samo še ta-le opazovanja, kakor smo jih s pregledom slovenskih knjig ugotovili za leto 1937.

322 zvezkov **poezij** je bilo izposojenih 203 krat, med temi sam **Župančič** 47 krat in **Prešeren** 30 krat. Mnogo poezij se torej v vsem letu ni izposodilo niti enkrat.

262 dramatskih del se je izposodilo 320 krat, med temi **Ivan Cankar** 84 krat in **Shakespeare** v Župančičevem prevodu 72 krat

Mnogo bolj se čitajo **pripovedna** dela: 2004 zvezki iz poglavja »družabni, ljudski in klasični romani in povesti« so se izposodili 7666 krat. Največkrat so se izposodila dela teh-le slovenskih pisateljev: Ivan **Cankar** 394 krat, Josip **Jurčič** 349 krat, Ivan **Tavčar** 294 krat, **Finžgar** F. S. 225 krat, Miško **Kranjec** 221 krat, France **Bevk** 209 krat, Ivan **Pregelj** 160 krat, Janko **Kersnik** 143 krat, Vladimir **Levstik** 118 krat in Fran **Milčinski** 114 krat. Od slovanskih pisateljev v slovenskem prevodu je na prvem mestu Lev **Tolstoj** (352 krat) sledi mu **Sienkiewicz** (260 krat). Od drugih pisateljev sta prva Axel **Munthe** in Jack **London.**

770 zvezkov iz poglavja »pustolovni, kriminalni in fantastični romani in povesti« se je izposodilo 4200 krat.

Izposojevanje **znanstvenih** in poučnih knjig kaže naslednjo sliko: 145 del iz poglavja »sociologija, socialno vprašanje, socializem« se je izposodilo 209 krat, 182 knjig o politiki in narodnem gospodarstvu 257 krat, 324 knjig iz zemljepisja in zgodovine 294 krat, 242 knjig iz modroslovja in verstva 220 krat, 219 del iz jezikoslovja, kulture, umetnosti 168 krat. Znanstvene knjige se mnogo bolj čitajo v nemškem jeziku, ker v slovenščini primanjkuje aktualnih knjig. Obiskovalci, ki berejo knjige tudi v drugih jezikih, kažejo večjo stopnjo izobrazbe in finejši okus.

V svetovni literaturi tako v pripovedni kakor v politični in znanstveni vodijo Angleži, slede jim Nemci, Francozi in Skandinavci, uveljavljajo se pa tudi Čehi in Madjari.

Deseto leto knjižnice v Mariboru.

Promet v mariborski knjižnici je bil lansko leto naslednji (številke v oklepaju se nanašajo na l. 1936): izposodilo se je 42.230 (42.590) knjig, od teh: 1565 (1935) znanstvenih, 16.251 (16.032) slovenskih, 1319 (1509) srbohrvaških, 24.332 (24.687) nemških in 328 (362) drugih.

Novih članov se je vpisalo 505. Novih del se je nabavilo 478, največ koncem leta.

Drugače veljajo za Maribor enake ugotovitve kakor za Ljubljano, samo da se izposodi manj znanstvenih knjig, ker je v Mariboru mani izobraženstva.

Mariborska knjižnica bo imela letos desetletnico svojega obstoja (poslovati je začela junija 1928. leta). Od takrat se je močno razvila. Dočim je l. 1928. izposodila 6083 in l. 1929. 15.591 knjig, jih je izposodila lani že 42.230 in pri tem tudi vedno bolj narašča izposojanje slovenskih proti nemškim knjigam.

Izposojanje knjig kaže stagnacijo. To je pa posledica neumestnega štedenja s krediti. Knjižnice je treba neprestano izpopolnjevati: številke preteklega leta naj bodo opomin tistim, ki odločajo o proračunih da dajo knjižnicam, kar jim gre!

Delavski pravni svetovalec

Odpoved (Zagorje)

Vprašanje: Bil sem zaposlen pri nekem mesarju kot mesarski pomočnik. Naenkrat pa me je mojster odpustil iz službe brez vsakega razloga. Ali lahko kaj zahtevam od njega radi takojšnjega odpusta?

Odgovor: Če Vas je delodajalec odpustil brez predhodne odpovedi in ne da bi imel kak zakoniti razlog za takojšen odpust, lahko zahtevate mezdo za 14 dni, pa le v roku 6 mesecev od dneva odpusta.

Delavska knjižica (Mlaka)

Vprašanje: Pred kratkim sem izgubil svojo delavsko knjižico in sem na občini zahteval novo, pa se mi jo občina brani izstaviti. Ali upravičeno?

Odgovor: Po navodilu ministra za trgovino in industrijo o priskrbi poslovnih knjižic pomožnega osobja v obrti z dne 31. 1. 1938. ne morejo imeti poslovne knjižice osebe, ki opravljajo v obrtih podrejene posle, kot n. pr. sluge, strežaji, vratarji, pazniki, snažilci, kočijaži itd.; dalje osebe, ki opravljajo v rokodelskih obratih in v rokodel. delav., v industr. podjetjih, ali ki se opravljajo na tvorniški način rokodelska dela, **če se tega obrta niso izučile, ali niso opravile pomočniškega izpita,** osebe, ki opravljajo v teh obratih nestrokovna ali ročna dela, nekvalificirani delavci pri drugih tvorniških in pri gradbenih podjetjih. V splošnem torej od februarja letos dalje ne morejo več dobiti poslovnih knjižic navadni pomožni delavci, ki niso izučeni v dotični obrti, v kateri delajo. Med nje spadate najbrže tud Vi, radi česar Vam občina odklanja izstavitev nove poslovne knjižice. Namesto poslovne knjižice morajo imeti vse te osebe delavsko legitimacijo, v kolikor je ta predpisana v § 120 zakona o zaščiti delavcev. Ta paragraf določa, da morajo imeti legitimacije, ki jih izdajajo občinska oblastva njih stalnega bivališča vsi pomožni delavci zaposleni v obrtnih, industrijskih, trgovskih in sličnih podjetjih. Za organizirane delavce pa veljajo legitimacije njih strokovnih organizacij. Če niste organizirani, bodete zato smeli od občine zahtevati le delavsko legitimacijo.

Plača vajenca (Sevnica)

Vprašanje: Ali ima vajenec pravico zahtevati kako odškodnino ali kako plačo od delodajalca kljub temu, da je imel pri njem hrano in stanovanje in da ni v pogodbi določena nikaka plača?

Odgovor: Po obrtnem zakonu je dolžan delodajalec po enem letu dati tudi vajencu primerno nagrado. Ta dolžnost ga veže tudi, če daje vajencu hrano in stanovanje. Ni pa nikjer določeno, kolika mora biti ta nagrada, zato je odločitev o tem v primeru tožbe prepuščena prostemu prevdarku sodišča.

Za konzorcij izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.